

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 369

Przemiany strukturalne i koniunkturalne na światowych rynkach

Tom 2

Redaktorzy naukowci

Jan Rymarczyk

Małgorzata Domiter

Wawrzyniec Michalczyk

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redakcja wydawnicza: Elżbieta Kozuchowska, Barbara Majewska
Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-478-3 (całość)
ISBN 978-83-7695-455-4 (tom 2)

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:
EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Michał Nowicki: Global governance w obszarze handlu międzynarodowego – rola WTO	9
Marcin Nowik: Strukturalne przemiany w obszarze indyjskiej pomocy gospodarczej na rzecz Nepalu	21
Witold Nowiński: Analiza przejęć ponadgranicznych realizowanych przez polskie przedsiębiorstwa.....	33
Alina Nychyk: The necessity of global governance in the contemporary rapidly changing world	43
Anna Odrobina: Strukturalne problemy działalności badawczo-rozwojowej w Polsce	52
Sławomir Pastuszka: Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce Wschodniej w latach 2005–2012	63
Bożena Pera: Międzynarodowy handel towarami zaawansowanymi technologicznie krajów „wschodniego rozszerzenia” Unii Europejskiej w latach 2007–2012	73
Agnieszka Piasecka-Głuszak: Lean management w polskich przedsiębiorstwach przy wykorzystaniu wybranych narzędzi rozwiązywania problemów – wyniki badań.....	88
Tadeusz Pindór: Przekształcenia międzynarodowych rynków miedzi w latach 1980–2012.....	104
Eugeniusz M. Pluciński: Integracyjny megaprojekt UE – USA (...NAFTA?) z perspektywy polskiego eksportu i importu oraz modelu międzynarodowego podziału pracy	114
Łukasz Puślecki, Michał Staszaków: Alianse otwartych innowacji jako nowa forma współpracy firm biofarmaceutycznych	130
Zdzisław W. Puślecki: Innowacje produktowe i procesowe we wzroście konkurencyjności globalnej Unii Europejskiej.....	140
Jan Rymarczyk: Globalizacja KGHM Polska Miedź SA.....	150
Jerzy Rymarczyk: Antykryzysowe działania w strefie euro – kierunki reform systemu instytucjonalnego.....	165
Anna Skoczyła: Polskie i brytyjskie innowacyjne klastry na drodze kreowania konkurencyjności regionu.....	176
Joanna Skrzydłowska: Wkład przemysłu kreatywnego i kultury w przemiany strukturalne w gospodarce Unii Europejskiej.....	184
Joanna Skrzypczyńska: „Pakiet z Bali” a perspektywa zakończenia Rundy z Doha WTO	195

Justyna Szymańska: Regulacje prawne w Europie i w Stanach Zjednoczonych po globalnym kryzysie finansowym 2007–2009	203
Barbara Szymoniuk: Polityka klastrowa – dobrodziejstwo czy przekleństwo dla polskich klastrów?	212
Jowita Świerczyńska: Bezpieczeństwo i ochrona rynku jako priorytetowy obszar działania europejskiej służby celnej	222
Maciej Walkowski: Czy optymalizacja podatkowa może być szkodliwa? Rozważania na temat skutków funkcjonowania centrów usług finansowych typu offshore (OFC), czyli tzw. rajów podatkowych	233
Marta Wincewicz-Bosy: Międzynarodowy obrót kołmi w latach 1961–2011	249
Katarzyna Witczyńska: Znaczenie centrów logistycznych w rozwoju regionalnym	262
Marek Wróblewski: Regionalne centra obsługi eksporterów – nowy wymiar wsparcia polskiego eksportu?	276
Waldemar Zadworny: Ocena efektywności technicznej przedsiębiorstw województwa podkarpackiego metodą granicznej analizy danych	287
Wojciech Zysk: Działalność eksportowa spółek z udziałem zagranicznym w Polsce w latach 2004–2012	295
Katarzyna Żukrowska: Zmiany we współczesnej gospodarce: przejawy, kierunek i przyczyny	305
Anna Żyła: Współpraca regionalna w ramach ASEAN przed i po 2015 r. – cele, strategie i wyzwania	321

Summaries

Michał Nowicki: Global governance in the area of international trade – role of the WTO	20
Marcin Nowik: Structural changes in the field of India's economic aid for Nepal	32
Witold Nowiński: Cross-border acquisitions carried out by Polish companies	42
Alina Nychyk: Konieczność globalnego zarządzania we współczesnym szybko zmieniającym się świecie	51
Anna Odrobina: The structural problems of the research and development activity in Poland	62
Sławomir Pastuszka: Foreign direct investment in Eastern Poland in the period of 2005–2012	72
Bożena Pera: International trade of high-tech products of European Union Eastern Enlargement countries in 2007–2012	87
Agnieszka Piasecka-Głuszak: Lean management in Polish companies using selected tools of problem solving – research results	103

Tadeusz Pindór: Changes of international copper markets over the period 1980–2012	113
Eugeniusz M. Pluciński: Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) between EU and US from a view of Polish exports and imports as well as pattern of international division of labour	129
Łukasz Puślecki, Michał Staszków: Open innovation alliances as a new form of cooperation of biopharmaceutical companies	139
Zdzisław W. Puślecki: Product and process innovation in the global competitiveness increase of the European Union	149
Jan Rymarczyk: Globalization of KGHM Polska Miedź S.A.	164
Jerzy Rymarczyk: Anti-crisis actions in the euro zone – directions of institutional system reforms	175
Anna Skoczyła: The role of Polish and British innovation clusters in creating competitiveness of the region	183
Joanna Skrzydłowska: The contribution of the cultural and creative industries in structural changes in the economy of the European Union	194
Joanna Skrzypczyńska: The WTO “Bali Package” vs. a perspective of the conclusion of the Doha Round	202
Justyna Szymańska: Legal regulations in Europe and in the United States after the global financial crisis of 2007–2009	211
Barbara Szymoniuk: Cluster policy – benefit or a curse for Polish clusters?	221
Jowita Świerczyńska: The security and protection of the market as a priority action area of the European customs service	231
Maciej Walkowski: Can tax optimization be harmful? Deliberations on the effects of Offshore Financial Centers (OFC), or so-called tax heavens	248
Marta Wincewicz-Bosy: International trade in horses in the years 1961–2011	260
Katarzyna Witczyńska: Importance of logistics centers in regional development	275
Marek Wróblewski: Regional Export Promotion Agencies – a new dimension of Polish export support?	286
Waldemar Zadworny: Assessment of technical effectiveness of companies in Podkarpackie Voivodeship with borderline data analysis method	294
Wojciech Zysk: The export activity of entities with foreign capital in Poland in the years 2004–2012	304
Katarzyna Żukrowska: Changes in contemporary world economy: occurrences, directions and causes	319
Anna Żyła: Regional cooperation in the ASEAN before and after 2015 – goals, strategies and challenges	332

Wojciech Zysk

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

e-mail: wojciech.zysk@uek.krakow.pl

DZIAŁALNOŚĆ EKSPORTOWA SPÓŁEK Z UDZIAŁEM ZAGRANICZNYM W POLSCE W LATACH 2004–2012

Streszczenie: Napływ kapitału w formie bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski ma wpływ na poziom eksportu naszego kraju. W artykule przedstawiono wyniki badań udziału sprzedaży eksportowej spółek z udziałem zagranicznym oraz udziału największych eksporterów (podmiotów z kapitałem zagranicznym) w polskim eksporcie w latach 2004–2012. Kryzys finansowy 2007–2012 spowodował zauważalny spadek udziału eksportu badanych podmiotów w całości polskiego eksportu, niemniej jednak jest to stały, istotny statystycznie i utrzymujący się przez kilka lat poziom około 2/3 w przypadku wszystkich spółek z udziałem zagranicznym i nieco mniej niż 1/5 w przypadku największych podmiotów.

Słowa kluczowe: spółki z udziałem zagranicznym, eksport, bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce.

DOI: 10.15611/pn.2014.369.2.26

1. Wstęp

W dobie globalizacji i internacjonalizacji, a zwłaszcza w czasach kryzysu ekonomicznego, istotnym elementem rozwoju gospodarczego naszego kraju jest działalność eksportowa. Ogromną rolę w tym zakresie odgrywają podmioty z udziałem kapitału zagranicznego (często są filiami zagranicznymi korporacji transnarodowych, które inwestują kapitał w formie bezpośrednich inwestycji zagranicznych). Mimo że firmy takie stanowią tylko kilka procent ogółu podmiotów i około 20% wszystkich zarejestrowanych spółek handlowych¹, mają one znaczący wpływ na stopę eksportu kraju oraz konkurencyjność polskiej gospodarki².

¹ Por.: Raport GUS – Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2012 roku, http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbrct/gus/pgwf_dzialal_gosp_pod_z_kap_zagr_2011.pdf, 7.03.2014.

² Szerzej (w okresie przed akcesją Polski do UE) o związkach między napływem kapitału w formie bezpośrednich inwestycji zagranicznych a rozwojem polskiego eksportu – W. Zysk, *Obcy kapitał a handel zagraniczny w Polsce. Okres przedakcesyjny*, CeDeWu, Warszawa 2012.

Celem artykułu jest określenie zależności między działalnością podmiotów z udziałem zagranicznym a rozwojem polskiego eksportu³. Przy wykorzystaniu danych dotyczących napływu do Polski kapitału zagranicznego w formie bezpośrednich inwestycji zagranicznych podjęto próbę zbadania relacji między obecnością w Polsce filii korporacji transnarodowych i ich działalnością eksportową w okresie po przystąpieniu naszego kraju do Wspólnot Europejskich. Badania przeprowadzone będą w następujących obszarach:

- liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w Polsce w latach 2000–2012,
- udział sprzedaży eksportowej tych firm w całości polskiego eksportu w latach 2000–2012,
- udział największych spółek z udziałem zagranicznym w całości polskiego eksportu w latach 2004–2012.

Międzynarodowa pozycja konkurencyjna naszego kraju zależy również od poziomu importu. Napływ do Polski bezpośrednich inwestycji zagranicznych wpływa na zmiany przywozu towarów i usług, jednak w niniejszym opracowaniu skupiono się na rozważaniach dotyczących jednego tylko kierunku wspomnianego handlu zagranicznego, a mianowicie zjawiska eksportu. Innymi elementami struktury ekonomicznej, od których zależy poziom konkurencyjności, są sytuacja na rynku pracy, zwłaszcza koszty i wydajność pracy, poziom cen, stan finansów publicznych, poziom bilansu płatniczego, polityka podatkowa, poziom kursu waluty krajowej w relacji do walut obcych czy stan infrastruktury⁴.

2. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce

Napływ kapitału zagranicznego w formie bezpośrednich inwestycji zagranicznych do naszego kraju można podzielić na kilka etapów:

- etap wstępnego otwierania się gospodarki: lata 1976–1985⁵,

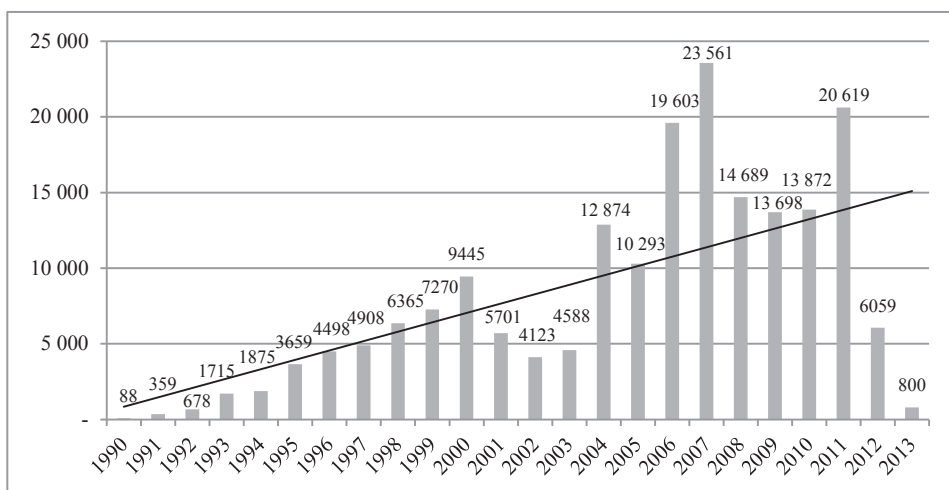
³ Artykuł jest kontynuacją badań autora w zakresie działalności spółek z udziałem zagranicznym w naszym kraju, por.: W. Zysk, *Działalność eksportowa spółek z udziałem zagranicznym w Polsce w latach 2004–2010*, [w:] *Handel i inwestycje w semiglobalnym otoczeniu*, tom 2, red. J. Rymarczyk, M. Domiter, W. Michalczyk, Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2012, s. 342 i dalsze, oraz W. Zysk, *Działalność eksportowa spółek z udziałem zagranicznym w Polsce w latach 2004–2011*, [w:] *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Ekonomiczne Problemy Usług nr 756*, red. W. Gos, Wyd. Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2013, s. 647 i dalsze.

⁴ Por.: W. Zysk, *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne a międzynarodowa konkurencyjność gospodarki Polski*, [w:] *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne a konkurencyjność eksportu Polski*, red. S. Wydymus, E. Bombińska, B. Pera, CeDeWu, Warszawa 2012, s. 53 i dalsze.

⁵ Podstawę prawną stanowiło rozporządzenie Rady Ministrów z 14 maja 1976 roku w sprawie wydawania zagranicznym osobom prawnym i fizycznym zezwoleń na prowadzenie niektórych rodzajów działalności gospodarczej. Generalnie dawało możliwość prowadzenia działalności w zakresie drobnej wytwórczości, dodatkowo tylko inwestorom zagranicznym polskiego pochodzenia, por. Dz.U.76.19.123.

- etap umiarkowanego otwierania się gospodarki: lata 1986–1989⁶,
- etap otwierania się gospodarki w warunkach transformacji ustrojowej⁷,
- etap przed przystąpieniem Polski do UE,
- etap po przystąpieniu naszego kraju do UE (w tym lata obecnego kryzysu finansowego⁸).

Na rysunku 1 zaprezentowano napływ bezpośrednich inwestycji do naszego kraju w latach 1990–2013 (wykreślono również linię trendu).

Rys. 1. Zmiany wolumenu napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski w latach 1990–2013, w mln USD

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PAIZ (www.paiz.gov.pl) – szacunki za rok 2013, NBP (www.nbp.pl) i UNCTAD (www.unctad.org), 7.03.2014.

Na rysunku 1 można zauważyć dziesięć etapów napływu BIZ⁹:

1) lata 1990–1995 – śladowe wartości rocznych napływów,

⁶ Podstawę prawną uchwalono 23 kwietnia 1986 roku – ustawę o spółkach z udziałem zagranicznym, Dz.U.86.17.88. Były to rewolucyjne zmiany w przepisach prawa, dały możliwość tworzenia *joint ventures* w zakresie przekraczającym drobną wytwórczość, kapitał zagraniczny nie mógł przekraczać 49%.

⁷ Z formalnego punktu widzenia za początek transformacji ustrojowej w zakresie napływu kapitału można uznać 5 czerwca 1991 roku, kiedy Sejm przyjął ustawę o spółkach zagranicznych, por.: Dz.U.97.26.143 (jednolity tekst).

⁸ Por.: A. Kłysik-Uryszek, *Zmiany zaangażowania inwestorów zagranicznych w Polsce – wpływ kryzysu gospodarczego*, Acta Universitatis Lodziensis, Folia Oeconomica 273, Wyd. UŁ, Łódź 2012, s. 187 i dalsze.

⁹ Por.: W. Zysk, *Napływ kapitału w formie bezpośrednich inwestycji zagranicznych a rozwój polskiego eksportu*, Zeszyty Naukowe nr 837, Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2010, s. 105 i dalsze.

- 2) lata 1996–1997 – BIZ w granicach 5 mld USD rocznych napływów,
- 3) lata 1998–2000 – największe przed przystąpieniem Polski do UE wartości inwestycji (z rokiem 2000 – ponad 10,6 mld USD),
- 4) lata 2001–2003 – znaczący spadek napływu BIZ (z istotną różnicą między rokiem 2000 a 2001),
- 5) lata 2004–2005 – rosnące wartości rocznych napływów BIZ po przystąpieniu Polski do UE,
- 6) lata 2006–2007 – skokowe znaczne napływy BIZ z rekordową w historii wartością napływu w 2007 roku – 23,5 mld USD,
- 7) lata 2008–2010 – znaczący spadek napływu, średnio ok. 13 mld USD rocznie,
- 8) rok 2011 – odwrócenie trendu spadkowego z lat 2008–2010 – napływ BIZ na poziomie 20,6 mld USD, co jest drugim wynikiem wartości napływu w analizowanym okresie,
- 9) rok 2012 – bardzo duży spadek napływu (aż o 78%) w porównaniu z rokiem 2011 – niska wartość 6 mld USD,
- 10) rok 2013 – szacunkowe dane PAIIZ wskazują na dramatyczny spadek napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych, do poziomu z początków lat 90. XX wieku – ok. 0,8 mld USD¹⁰.

Co ciekawe, w analizach UNCTAD badających inwestorów w zakresie najbardziej atrakcyjnych krajów do inwestowania w latach 2013–2015, Polska znalazła się na czwartym miejscu w Europie i na czternastym na świecie¹¹. Warto dodać, iż wspomniana agenda podała, iż globalny napływ BIZ na świecie osiągnął w roku 2013 poziom 1,46 bln USD, czyli zbliżony do średniej przedkryzysowych lat 2005–2007 (1,49 bln USD¹²). Jakie są zatem przyczyny tak słabego napływu BIZ do Polski? Wydaje się, że na spadek wartości napływu miały wpływ niepokojące dane dotyczące sytuacji makroekonomicznej krajów Europy Środkowej i Wschodniej oraz znacząca i rosnąca rola krajów BRICS (Brazylia, Rosja, Indie, Chiny, Republika Południowej Afryki) w przyciąganiu inwestycji. Wydaje się również, iż Polska traci ważny aspekt brany przy decyzjach lokalizacyjnych w zakresie BIZ, a mianowicie przewagę konkurencyjną kosztów pracy. Od lipca 2013 pojawił się w Unii Europejskiej też nowy konkurent w zakresie przyciągania kapitału – Chorwacja. Akcesja tego kraju może mieć wpływ na poziom napływu BIZ na Polski i innych krajów Europy Środkowej

¹⁰ W momencie przygotowywania niniejszego opracowania, tj. w pierwszych dniach marca 2014, nie było jeszcze oficjalnych danych NBP dotyczących poziomu napływu kapitału w formie bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski w roku 2013. NBP tłumaczy natomiast, że w II kwartale 2013 r. rozwiązano spółkę specjalnego przeznaczenia w Polsce i z tego tytułu odpłynęło z Polski 3 mld USD (tzw. jednostki specjalnego przeznaczenia to podmioty, które na zlecenie korporacji macierzystej ze względów optymalizacji podatkowej dokonują transferów funduszy przez niektóre kraje), por.: <http://www.nbp.pl/statystyka/wstepne/bilansplaniczy.pdf>, 7.03.2014.

¹¹ Por.: http://www.paiz.gov.pl/20130626/raport_unctad_2013#, 7.03.2014.

¹² Por.: Global Investment Trends Monitor, UNCTAD, no. 15, 28.01.2014, s. 1 i dalsze, www.unctad.org, 7.03.2014.

i Wschodniej. Dodatkowo konflikt na Ukrainie może zdecydować o niechęci inwestorów do naszej części Europy.

3. Działalność eksportowa spółek z udziałem zagranicznym

Badając obecność filii korporacji transnarodowych w Polsce, zauważamy – według raportu PAiIZ „Lista największych inwestorów zagranicznych w Polsce” z roku 2013 – iż w naszym kraju swój kapitał zainwestowało 1551 podmiotów zagranicznych¹³. Z istoty działania tych spółek wynika, że w procesach ich powstawania znaczenie mają dwa czynniki: lokalizacja filii i internalizacja działalności w ramach korporacji. Internalizacja działalności w ramach spółki matki i spółek córek rozmieszczonych w wielu krajach regionu czy świata generuje wzrost wymiany wewnątrzkorporacyjnej (*intra-firm trade*). Oznacza to, że zwiększa się zależność od importu towarów, części, komponentów czy usług, które są wytwarzane w ramach jednej firmy.

3.1. Spółki z udziałem kapitału zagranicznego – liczba podmiotów w latach 2000–2012

Opisywana grupa podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego zmieniała liczebność w badanym okresie. W tab. 1 przedstawiono liczbę analizowanych podmiotów w latach 2000–2012.

Tabela 1. Liczba podmiotów z udziałem zagranicznym w latach 2000–2012

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Liczba firm	14 244	14 469	14 488	15 371	15 816	16 837	18 015	18 515	21 092	22 176	23 078	24 910	25 914

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.stat.gov.pl, 7.03.2014. Prezentowane dane nie uwzględniają podmiotów prowadzących między innymi działalność bankową, maklerską, ubezpieczeniową, towarzystw i funduszy inwestycyjnych czy emerytalnych oraz szkół wyższych.

Jak można zaobserwować w tab. 1 – od roku 2000 do 2012 liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego wzrosła o ponad 80% (14 244 w początkowym roku badania do 25 914 w ostatnim). Przyrost liczby podmiotów należy ocenić jako bardzo dynamiczny, zwłaszcza po roku 2004, czyli przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej (w latach 2000–2003 przyrosty te były nieznaczne). Pod względem formy prawnej wśród opisywanej liczby przedsiębiorstw możemy wyróżnić: spółki z ograniczoną odpowiedzialnością – 92,8%, spółki akcyjne – 3,9%, spółki komandytowe – 2,2%, filie i oddziały zagranicznych przedsiębiorstw – 0,7% oraz pozostałe formy – 0,4%.

¹³ Por.: www.paiz.gov.pl, 19.03.2014.

3.2. Spółki z kapitałem zagranicznym – działalność eksportowa w latach 2000–2012

W tej części niniejszego opracowania poddane zostaną analizie:

- liczba spółek z kapitałem zagranicznym, które prowadzą działalność eksportową,
- udział eksportu spółek z kapitałem zagranicznym w całości polskiego eksportu.

W tabeli 2 przedstawiono liczbę spółek z kapitałem zagranicznym, które w latach 2000–2012 prowadziły działalność eksportową w Polsce.

Tabela 2. Liczba podmiotów z udziałem zagranicznym – eksporterów (w latach 2000–2012)

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Liczba spółek z udziałem zagranicznym – eksporterów	5058	5158	5121	5287	8912	7510	8002	8157	8922	9236	9475	10 108	10 494

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.stat.gov.pl (raporty GUS „Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym” za poszczególne lata) oraz www.mg.gov.pl (raporty „Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) do Polski” za poszczególne lata), 7.03.2014.

Tabela 3. Liczba podmiotów z udziałem zagranicznym – eksporterów (w latach 2000–2012)

Rok	Wartość polskiego eksportu, w mln zł, ceny bieżące	Eksport spółek z kapitałem zagranicznym, w mln zł	Udział spółek z kapitałem zagranicznym w polskim eksporcie (%)
2000	137 909	68 989	50,0
2001	148 114	73 061	49,3
2002	167 338	87 889	52,5
2003	208 944	113 907	54,5
2004	272 102	169 001	62,1
2005	288 781	177 826	61,6
2006	343 779	214 516	62,4
2007	386 555	245 268	63,4
2008	405 383	251 027	61,9
2009	423 242	259 121	61,2
2010	481 058	293 021	60,9
2011	558 739	338 731	60,6
2012	603 418	358 626	59,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.stat.gov.pl (raporty „Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym” i „Rocznik statystyczny handlu zagranicznego” za poszczególne lata) oraz www.mg.gov.pl (raporty „Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) do Polski” za poszczególne lata), 7.03.2014.

Jak można zaobserwować w tab. 2, od roku 2000 (5058 spółek) do 2012 liczba spółek z udziałem zagranicznym – eksporterów podwoiła się (do 10 494 spółek, wzrost o ponad 107%). Warto zauważyć skokowy przyrost ilości omawianych podmiotów po przystąpieniu naszego kraju do Unii Europejskiej w roku 2004 (8912 spółek, wzrost o prawie 70%) w porównaniu z rokiem 2003 (5287 spółek). Taki dynamiczny przyrost z pewnością miał wpływ na udział spółek z kapitałem zagranicznym w generowaniu wolumenu polskiego eksportu.

Kolejnym badaniem będzie analiza poziomu eksportu spółek z udziałem zagranicznym oraz udziału tych podmiotów w całości polskiego eksportu w latach 2000–2012. W tab. 3 przedstawiono odpowiednie dane i wyliczenia.

Warto zauważyć, iż omawiany udział w poszczególnych latach mieścił się w przedziale od prawie 50% (49,3% w roku 2001) do ok. 60% (z rekordowym udziałem 63,4% w 2007 roku). Skokowy wzrost nastąpił po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej, gdy w 2004 roku wskaźnik wyniósł ponad 62% (w porównaniu z 54,5% w roku poprzednim). W kryzysowych latach 2008 i 2009 udział spadał do – odpowiednio – 61,9% i 61,2%, jednak nadal było to prawie 2/3 wartości całego polskiego eksportu. W roku 2012 udział ten osiągnął prawie 60%, co oznacza przewagę spółek z udziałem kapitału zagranicznego nad polskimi przedsiębiorstwami bez powiązań kapitałowych z zagranicą. Jednak od roku 2007 (63,4%) wyraźnie można zaobserwować tendencję spadkową: 61,9% w roku 2008, 61,2% w 2009, 60,9% w 2010, 60,6% w 2011 oraz 59,4% w roku 2012. Można zatem stwierdzić, iż nieznacznie rośnie udział w eksporcie Polski spółek z rodzimym, polskim kapitałem.

3.3. Działalność eksportowa największych spółek z udziałem zagranicznym

Od ponad dwudziestu lat tygodnik „Polityka” publikuje listę 500 największych polskich przedsiębiorstw, dodatkowo ogłaszana jest lista 100 największych eksporterów¹⁴. Natomiast Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych publikuje listy największych inwestorów, którzy lokują w Polsce kapitał w formie BIZ. Dokonana zostanie analiza (w latach 2004–2012) polegająca na wyborze z listy 100 największych eksporterów tych firm, które są również na liście największych inwestorów w Polsce. Następnie zbadany zostanie udział tych firm w całości polskiego eksportu w omawianych latach. Po przeprowadzeniu opisywanych analiz i wykonaniu stosownych obliczeń wyniki badań umieszczone zostały w tab. 4.

Analizując wyniki badań zamieszczone w tab. 4, można stwierdzić, iż wraz z dynamicznie rosnącym wolumenem całości polskiego eksportu w latach 2004–2012 (odpowiednio – w mld zł – 269; 288,7; 342,3; 386,5; 405,4; 423,2; 481,1; 558,7; oraz rekordowe 603,4) udział przedsiębiorstw z zainwestowanym kapitałem w formie BIZ w wartości sprzedaży za granicę jest bardzo istotny (oscyluje w granicach 1/5

¹⁴ Co do zasady – pojęcie eksportu obejmuje w niniejszym opracowaniu zarówno sprzedaż do 26 krajów UE (pojęcie tzw. DWW – dostawę wewnątrzspółnotową), jak i sprzedaż do krajów innych niż należące do tej unii celnej.

Tabela 4. Wyniki badań największych firm-eksporterów z udziałem zagranicznym w całości polskiego eksportu (lata 2004–2012)

Rok	Liczba największych firm-eksporterów z badanych list (szt.)	Wolumen polskiego eksportu w mld zł, ceny bieżące	Wartość eksportu badanych firm w mln zł	Udział eksportu badanych firm w całości polskiego eksportu (%)
2004	57	269	50,6	19
2005	59	288,7	64,6	22
2006	61	342,3	80,9	24
2007	58	386,5	81,8	21
2008	62	405,3	84,5	21
2009	60	423,2	86,8	21
2010	63	481,1	98,9	21
2011	59	558,7	108,3	19,4
2012	58	603,4	104,4	17

Źródło: opracowanie własne i wyliczenia na podstawie danych GUS (www.stat.gov.pl), listy przedsiębiorstw „Polityki” (www.polityka.pl) i PAliIZ (www.paiz.gov.pl) z lat 2004–2012.

wartości sprzedaży za granicę), ale od roku 2006 maleje z poziomu 24% i w ostatnim roku analizy wyniósł 17%. Można ocenić tę tendencję wzrostową (w latach 2004–2006) jako prawidłową, niemniej niepokojący jest malejąca tendencja badanego udziału, brak wzrostu udziału w kolejnych latach oraz spadek w ostatnim roku analizy (2012). Taka sytuacja z pewnością ma związek z kryzysem ekonomicznym na świecie, w tym w krajach Unii Europejskiej, które są naszymi najważniejszymi partnerami w eksporcie. Warto zauważyć, iż liczba największych firm-eksporterów z badanych list właściwie nie zmienia się w badanym okresie i oscyluje wokół 60 (od 57 w roku 2004 do 58 w 2012). Z badań przeprowadzonych w tej części opracowania można wyciągnąć następujące wnioski:

- obecność kapitału zagranicznego w Polsce powoduje trwały i znaczący udział eksportu podmiotów zagranicznych w całości polskiego eksportu,
- kryzys finansowy 2007–2012 spowodował zauważalny spadek udziału eksportu badanych podmiotów w całości polskiego eksportu, niemniej jednak jest to stały, istotny statystycznie i utrzymujący się przez kilka lat poziom około 2/3 w przypadku wszystkich spółek z udziałem zagranicznym i nieco mniej niż 1/5 w przypadku tych największych.

4. Zakończenie

Po przeprowadzeniu powyższych analiz i badań wydaje się uzasadnione twierdzenie, iż obecność korporacji transnarodowych oraz ich przewagi konkurencyjne (dostęp do kapitału, wykwalifikowana kadra menedżerska, innowacyjne produkty,

zdolności produkcyjne, nowatorskie metody organizacji i zarządzania, informacje o potencjalnych rynkach zbytu, doświadczenie na rynkach zagranicznych, znajomość barier kulturowych) mają wpływ na zmiany wolumenu polskiego eksportu. Rok 2014 i lata kolejne mogą jednak przynieść nieoczekiwane zmiany badanych procesów napływu kapitału do Polski, zwłaszcza ze względu na kryzys polityczny za naszą wschodnią granicą, który może przerodzić się w długotrwały brak stabilizacji gospodarczej w regionie, a nawet w konflikt zbrojny. Gdyby takie scenariusze wydarzeń stały się rzeczywistością – tendencja zahamowania napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych z pewnością umocniłaby się. Zgodnie z wynikami badań zawartymi w niniejszym artykule oznaczałoby to zmniejszenie się wolumenu polskiego eksportu dokonywanego przez podmioty z udziałem zagranicznym, a co za tym idzie – zmniejszenie dynamiki rozwoju całości polskiego eksportu.

Literatura

Dz.U.76.19.123

Dz.U.86.17.88

Dz.U.97.26.143

Kłysik-Uryszek A., *Zmiany zaangażowania inwestorów zagranicznych w Polsce – wpływ kryzysu gospodarczego*, Acta Universitatis Lodzianis, Folia Oeconomica 273, Wyd. UŁ, Łódź 2012.

www.mg.gov.pl, *Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) do Polski, lata 2000–2013*.

www.nbp.pl

www.paiz.gov.pl, *Listy największych inwestorów zagranicznych w Polsce, lata 2004–2013*.

www.polityka.pl, *Listy największych 500 polskich przedsiębiorstw, Listy 100 największych eksporterów, lata 2004–2013*.

www.stat.gov.pl, *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym, lata 2000–2013*.

www.unctad.org, *World Investment Reports 2000–2013*.

Zysk W., *Napływ kapitału w formie bezpośrednich inwestycji zagranicznych a rozwój polskiego eksportu*, Zeszyty Naukowe nr 837, Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2010.

Zysk W., *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne a międzynarodowa konkurencyjność gospodarki Polski*, [w:] *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne a konkurencyjność eksportu Polski*, red. S. Wydymus, E. Bombińska, B. Pera, CeDeWu, Warszawa 2012.

Zysk W., *Działalność eksportowa spółek z udziałem zagranicznym w Polsce w latach 2004–2010*, [w:] *Handel i inwestycje w semiglobalnym otoczeniu*, tom 2, red. J. Rymarczyk, M. Domiter, W. Michalczyk, Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2012.

Zysk W., *Obcy kapitał a handel zagraniczny w Polsce. Okres przedakcesyjny*, CeDeWu, Warszawa 2012.

Zysk W., *Działalność eksportowa spółek z udziałem zagranicznym w Polsce w latach 2004–2011*, [w:] *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Ekonomiczne Problemy Usług*, nr 756, red. W. Gos, Wyd. Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2013.

THE EXPORT ACTIVITY OF ENTITIES WITH FOREIGN CAPITAL IN POLAND IN THE YEARS 2004–2012

Summary: The inflow of capital in the form of foreign direct investment to Poland affects the level of exports. The article presents an analysis for the years 2004–2012 of the share of export sales by companies with foreign participation and the participation of the largest exporters (companies with foreign capital) in Polish exports in the same period. The financial crisis (2007–2012) caused a noticeable drop in the share of exports of the entities in the whole Polish exports, but it is a level which is solid, statistically significant and sustained for several years at around 2/3 of all companies with foreign participation and a little less than 1/5 for the largest companies.

Keywords: companies with foreign participation, exports, foreign direct investment in Poland.